

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فیش منبر

شش ویژگی حضرت زینب

(سلام الله علیها)

کانال فیش منبر در ایتا

<https://eitaa.com/fishemenbar>

سایت طلبه یار = <http://www.talabeyar.ir>

فهرست مطالب

- ۳ اعبودیت و بندگی
- ۴ اصبر و استواری
- ۵ اعفاف و پاکدامنی
- ۶ شجاعت و شهامت
- ۷ شاخص ولایتمداری
- ۸ ایثار و فداکاری

حضرت زینب «س» در عبادت و پرستش مانند مادرش فاطمه زهرا «س» بود. هیچ گاه تهجد و نماز شبش ترک نشد. آن چنان به عبادت اشتغال ورزید که ملقب به «عابده آل علی» شد [۱]. او عاشق شب زنده داری و راز و نیاز با معبود خویش و پرورش یافته تهجدهای شبانه و آه نیمه شب بود. امام حسین «ع» بهتر از هر کسی به مقام والای زینب آگاه بود؛ و از این رو آن امام همام در آخرین وداع روز عاشورا به خواهرش مظلومه اش فرمود: «یا أختاه لاتنسنی فی نافلة اللیل؛ ای خواهر، مرا در نافله شب فراموش نکن [۲].» این سخن بیانگر عظمت مقام عبودیت زینب «س» است که امام معصوم «ع» از او چنین درخواستی می کند.

شب زنده داری ایشان حتی در شب دهم و یازدهم محرّم هم ترک نشد. فاطمه بنت الحسین می گوید: «و اما عمه ام زینب «س»، پس وی همچنان در آن شب در جایگاه عبادت خود ایستاده بود و به درگاه خدای تعالی استغاثه می کرد. در آن شب چشم هیچ یک از ما به خواب نرفت و صدای ناله ما قطع نشد [۳].»

همچنین از امام سجاد «ع» نقل شده که فرمودند: «همانا عمه ام زینب همه نمازهای واجب و مستحب خود را در طول مسیر ما از کوفه به شام ایستاده می خواند و در بعضی از منازل نشسته نماز خواند و این هم به جهت گرسنگی و ضعف او بود، زیرا سه شب بود که غذایی را که به او می دادند میان اطفال تقسیم می کرد. آن سنگدلان در هر شبانه روز بیش از یک قرص نان به ما نمی دادند [۴].»

از جمله ویژگی هایی که هر انسان مسلمان باید آن را زیبنده زندگی خود کند، صبر و استقامت است. خداوند در قرآن کریم، پیامبر «ص» و یاران ایشان را این گونه به صبر و استقامت هدایت فرموده است: «فَاسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتُ وَ مَنْ تَابَ مَعَكَ وَ لَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ؛ پس همان گونه که فرمان یافته ای، استقامت کن و همچنین کسانی که با تو به سوی خدا آمده اند (باید استقامت کنند)! و طغیان نکنید، که خداوند آنچه را انجام می دهید می بیند [۵]»!

بدون تردید زینب کبری «س» یکی از بارزترین و برجسته ترین اسوه های صبر و شکیبایی در مسیر پایبندی بر اصول و ارزش های دینی و اسلامی است. نمونه بارز صبر و استواری آن حضرت در مجلس ابن زیاد است، زمانی که با کینه و نیش زبان خطاب به او گفت: «كَيْفَ رَأَيْتِ صَنَعَ اللَّهُ بِأَخِيكَ وَ أَهْلِ بَيْتِكَ؛ کار خدا را با برادر و خانواده ات چگونه یافتی؟» حضرت زینب «س» با آرامش و متانت کامل فرمودند: «مَا رَأَيْتُ إِلَّا جَمِيلًا؛ جز زیبایی چیزی ندیدم.» اینان (امام حسین «ع» و یارانش) گروهی بودند که خداوند شهادت را برای آنان مقرر کرد و در قیامت خداوند بین تو و آنها قضاوت می کند [۶]».

ابن زیاد از پاسخ یک زن اسیر در شگفت ماند و از این همه صبر و استقامت در مقابل مصیبت ها متعجب شد و قدرت محاجه را از دست داد. قوت صبوری این بانوی بزرگوار در شداوند کربلا چنان بود که آن حضرت تسلی بخش دل امام سجاد «ع» بود و می گفت: «آنچه از سختی ها می بینی بر صبر و تحملت چیره نشود که شهادت و این نوع

مصائب تعهدی است که رسول الله «ص» از جدّت علی «ع» و پدرت حسین «ع» و عمویت عباس «ع» گرفته است که ما سختی ها را به جان بخریم و مقاومتمان شکسته نشود [۷].»

او صبر را از برادرش آموخت [۸] و از این جهت در اوج کمال قرار دارد. او مخصوصاً در ماجرای کربلا چنان صبر و رضا و تسلیمی از خود نشان داد، که صبر از روی او خجل گشت. حوادث تلخ و شکننده بسیار غمباری که برای زینب «س» در طول سال ها رخ دادند، غم فراق جدش رسول خدا «ص» و شهادت جانسوز مادرش زهرا «س»، شهادت جگر خراش پدرش امام علی «ع»، شهادت برادرش امام حسن «ع» به زهر و جفا و فاجعه کربلا و شهادت برادرش امام حسین «ع» و دو فرزندش و دیگر بستگان و سایر شهدا و به اسارت رفتن خاندان نبوت، هر کدام کافی بود تا زینب «س» را از پای درآورد، از این رو به او «أُمُّ الْمَصَائِبِ» (مادر مصیبت ها) گفتند [۹].

۳ عفاف و پاکدامنی

از منظر اسلام یکی از مهم ترین وظایف بانوان پاسداری از حریم حجاب و عفت است. در قرآن کریم در چند آیه [۱۰] به ضرورت حجاب برای زنان تصریح شده و در چهارده آیه، [۱۱] و در احادیث فراوان نیز هشدارهای مؤکد در این زمینه وجود دارند. عفت و پاکدامنی ارزنده ترین زینت زنان و گرانبهاترین گوهر برای آنان است. زینب «س» «درس عفت را در مکتب پدر آموخت. پدری که فرمود: «پاداش مجاهد شهید در راه خدا از پاداش عقیف پاکدامنی که قدرت بر گناه دارد و آلوده نمی شود، بزرگ تر نیست. عقیف پاکدامن، فرشته ای از فرشته هاست [۱۲].»

یحیی مازنی می گوید: «من در مدینه مدت زیادی همسایه حضرت علی «ع» بودم. سوگند به خداوند که در این مدت هرگز حضرت زینب «س» را ندیدم و صدایش را نشنیدم [۱۳]». حجاب و عفاف حضرت زینب «س» به گونه ای بوده است که علامه مامقانی در این باره می گوید: «زینب «س» در حجاب و عفاف، یگانه روزگار بوده. کسی از مردان در زمان پدرش و برادرانش تا روز عاشورا او را ندیده بود [۱۴]» .

۴- شجاعت و شهامت

شجاعت آن نیروی قلبی است که موجب می گردد که انسان در برخورد با سختی ها و خطرها، دلی استوار و قوی داشته باشد [۱۵]. این نیروی قلبی و صلابت اراده و قوت روح، سبب می شود که انسان با وجود زمینه های هراس نترسد و خود را نبازد و با غلبه بر مشکلات، تصمیم گیری درستی داشته باشد. آن بانوی با عظمت در مهد شجاعت رشد یافته و از شجاعت حیدری بهره مند بود. از این رو «لَبَوَّةُ الْهَاشِمِيَّةِ؛ شیرزن هاشمی [۱۶]» لقب گرفت.

او از قدرت های اهریمنی و ستمگران ترسی به دل راه نمی داد و آزارها او را از اجرای وظایف هدایتی و تربیتی باز نمی داشت. در برابر دشمنان ددمنش، با شجاعت و شهامت، فریادها زد، توبیخ و تحقیرشان کرد و از شمشیر و تهدید و خون آشامی آدمکشان واهمه نداشت. وی در دو مجلس کوفه و شام این قدرت را به نمایش گذاشت. با وجود اسارت نه تنها در مقابل سربازان سفاک و حیوان صفت ابن زیاد هیچ گاه سستی و ترس به خود راه نداد، بلکه در مجلس ابن زیاد با قدرت به او بی اعتنایی و تحقیرش می کند و او را «فاسق» و «فاجر» معرفی کرد و

گفت: «سپاس خدای را که ما را با نبوت پیامبر»ص« گرامی داشت و از پلیدی ها پاک کرد. همانا فقط فاسق رسوا می شود و بدکار دروغ می گوید و او غیر ماست [۱۷].»

شجاعت و شهامت آن بانوی با عظمت در مقابل یزید و دهن کجی ها و بد زبانی های او، بار دیگر شجاعت حیدری را به نمایش گذاشت. فرمود: «اگر فشارهای روزگار مرا به سخن گفتن با تو واداشته [بدان که] قدر و ارزش تو در نزد من ناچیز است، ولیکن سرزنش و توبیخ تو را بزرگ می دانم [۱۸].»

آری، حضرت زینب «س» چنان یزید سرمست را به ذلت کشاند که او را پشیمان کرد و مردم نیز چهره پلید یزید را شناختند. یزید را دشنام دادند و لعن کردند و به اهل بیت «ع» روی کردند و یزید مجبور شد جنایت و قتل امام حسین «ع» را به گردن ابن زیاد بیندازد و او را لعن کند [۱۹].

۵- شاخص ولایتمداری

حضرت زینب «س» حضور هفت معصوم [۲۰] را درک کرد و در تمام ابعاد ولایتمداری (معرفت امام، تسلیم بی چون و چرا بودن، معرفی و شناساندن ولایت، فداکاری در راه آن و...) سر آمد بود. ولایتمداری یعنی تابع امر امام زمان خود بودن، به گونه ای که تمام اعمال و حرکات و تصمیمات فرد، مورد رضایت امام زمانش باشد. ازاین رو حضرت زینب «س»، خانه و زندگی راحت و فرزندانش را برای انجام رسالت عظیم ولایتمداری فدا کرد.

چون او با چشمان خود مشاهده کرده بود که چگونه مادرش خود را سپر بلای امام زمان خویش (علی «ع») کرد و خطاب به ولی خود گفت: «علی جان! جانم فدای جان تو و جان و روح من سپر بلاهای جان تو، یا اباالحسن! همواره با تو خواهم بود. اگر تو در خیر و نیکی به سربری با تو خواهم زیست و اگر در سختی و بلاها گرفتار شوی، باز هم با تو خواهم بود [۲۱]». و سرانجام جان عزیزش را در راه حمایت از امامت و ولایت امام علی «ع» فدا کرد و شهیده راه ولایت گردید. حضرت زینب «س» درس ولایتمداری را از مادر بزرگوارش آموخت و آن را به زیبایی در کربلای معلی به منصفه ظهور رساند.

آن بزرگوار چه در دوران امام حسین «ع» و چه در دوران امام سجاد «ع» سر تا پا تسلیم امامت بود. حتی در لحظه ای که خیمه گاه را آتش زدند، یعنی در آغاز امامت امام سجاد «ع» نزد آن حضرت آمد و عرض کرد: «ای یادگار گذشتگان... خیمه ها را آتش زدند ما چه کنیم؟» فرمود: «علیکن بالفرار؛ فرار کنید [۲۲]». از همه مهم تر اینکه آن بانوی بزرگوار در چندین مورد تا پای جان از امام سجاد «ع» حمایت و دفاع کرد [۲۳].

۱۶ ایثار و فداکاری

ایثار یعنی بذل کردن، دیگری را بر خود برتری دادن و سود او را بر سود خود مقدم داشتن، قوت لازم و مایحتاج خود را به دیگران بخشیدن و خود را برای آسایش دیگران به رنج افکندن [۲۴]. امام علی «ع» می فرمایند: «الایثار غایة الاحسان؛ ایثار نهایت احسان است [۲۵]».

زینب «س» در این صفت نیز مانند دیگر صفات برجسته، گوی سبقت را از بسیاری ربود. ایثارهای او در نهضت بزرگ کربلا زبانزد تاریخ است. او برای حفظ جان دیگران، جان خود را به خطر انداخت و در تمام صحنه ها، دیگران را بر خود مقدم داشت. او در ماجرای کربلا حتی از سهمیه آب خویش استفاده نکرد و آن را نیز به کودکان داد. در بین راه کوفه و شام، با این که خود گرسنه و تشنه بود، ایثار را شرمنده ساخت.

اوج ایثار و فداکاری و گذشت آن بانوی بزرگوار در روز عاشورا به نمایش گذاشته شد. در منابع متعدد اسلامی نقل شده است که در صبح روز عاشورا در حالی که دو فرزند خود محمد و عون را به همراه داشت، خدمت امام حسین «ع» «رسید و عرض کرد: «جدم حضرت ابراهیم خلیل «ع» قربانی خدا را به جای قربانی شدن حضرت اسماعیل «ع» از خداوند جلیل پذیرفت. برادر جان! تو نیز امروز این دو قربانی مرا بپذیر. اگر دستور جهاد از بانوان برداشته نمی شد، هزار بار جان خود را در راه محبوب فدا می کردم و هر ساعت خواستار هزار بار شهادت می شدم [۲۶]». آن گاه فرمود: «دوست دارم فرزندانم جلوتر از برادرزادگانم به میدان بروند».

وقتی که دو نوگل زینب «س» پس از پیکار با دشمن به درجه رفیع شهادت نایل آمدند و پیکرهای غرق به خون آنان را به کنارخیمه ها آوردند، همه بانوان از خیمه ها بیرون آمدند، اما زینب کبری «س» برای این که مبادا اباعبدالله «ع» «خجالت زده شوند، از خیمه خود بیرون نیامد [۲۷]. اگر تلاش بی نظیر و فداکاری کامل حضرت زینب «س» نبود،

به یقین جریان کربلا را بنی امیه یا به فراموشی می سپردند یا از مسیر حیات بخش خود منحرف می کردند.

پی نوشت ها

- [۱] جعفر النقدي، زينب الكبرى بنت الامام، النجف الاشرف، المكتبة الحيدريه، ۱۳۶۱، ص ۶۱.
- [۲] محلاتي، شيخ ذبيح الله، رياحين الشريعة، تهران، دارالكتب الاسلاميه، ج ۳، ص ۶۲.
- [۳] رياحين الشريعة، ج ۳، ص ۶۲. همان.
- [۴] همان.
- [۵] هود، آيه ۱۱۲.
- [۶] مجلسي، محمدباقر، بحار الانوار، بيروت، مؤسسه الوفاء، ج ۴۵، ص ۱۱۵ - ۱۱۶.
- [۷] بحار الانوار، ج ۴۵، ص ۴۶.
- [۸] «لَقَدْ عَجَبْتُ مِنْ صَبْرِكَ مَلَائِكَةُ السَّمَاءِ؛ مَلَائِكَةُ آسْمَانِ از صبر تو به شگفت آمدند» (زيارت ناحيه مقدسه).
- [۹] امين، سيد محسن، اعيان الشيعه، تحقيق حسن الامين، بيروت، دارالتعارف للمطبوعات، ۱۳۷۰، ج ۷، ص ۱۳۷.
- [۱۰] نور، ۳۰؛ احزاب، ۳۲، ۳۳ و ۵۹.
- [۱۱] نور: ۲، ۳۲، ۲۷، ۲۸، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۵۸، ۶۰؛ احزاب: ۳۲، ۵۹؛ قصص: ۲۵.
- [۱۲] نهج البلاغه، دشتي، محمد، ح ۴۷۴، ص ۷۴۱، مشهور، چاپ اول، قم، ۱۳۷۹ ش.
- [۱۳] رياحين الشريعة، ج ۳، ص ۶۰.
- [۱۴] عبدالله مامقاني، تنقيح المقال في علم الرجال، نجف اشرف، مطبعة المرتضوية، ۱۳۵۲ ق، ج ۳، ص ۷۹.
- [۱۵] مجمع البحرين، واژه شجع.
- [۱۶] زيارت نامه حضرت زينب «س»
- [۱۷] بحار الانوار، ج ۴۵، ص ۱۵۴ - ۱۱۵.

[۱۸] همان، ص ۱۳۴.

[۱۹] سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، تاریخ الخلفاء، محقق حمدی الدمرداش، ریاض، مكتبة نزار مصطفى الباز، ۱۴۲۵هـ.ق، ص ۱۵۸.

[۲۰] پیامبر اکرم «ص»، امام علی «ع»، حضرت فاطمه «س»، امام حسن «ع»، امام حسین «ع»، امام سجاد «ع» و امام باقر «ع».

[۲۱] دشتی، محمد، نهج الحياة (فرهنگ سخنان فاطمه علیها السلام)، قم، مؤسسه تحقیقاتی امیرالمؤمنین «ع»، ۱۳۷۲هـ.ش، ج ۲، ص ۱۴۷.

[۲۲] بحار الأنوار، ج ۴۵، ص ۵۸.

[۲۳] همان، ص ۴۶.

[۲۴] فرهنگ عمید، ذیل واژه "ایثار"

[۲۵] تمیمی آمدی، عبد الواحد بن محمد، تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، قم، انتشارات دفتر تبلیغات، ۱۳۶۶هـ.ش، ص ۳۹۵.

[۲۶] علامه عباسقلی خان سپهر (م ۱۳۴۵ ق)، الطراز المذهب فی احوال سیدتنا زینب «س»،

[۲۷] حاج ملامحمد هاشم خراسانی (م ۱۳۵۲ ق)، منتخب التواریخ، تهران، انتشارات اسلامی، ۱۳۸۲ هـ.ق، ص ۲۷۵.

پایگاه حوزه نت